

**LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO
NR. IX-1672 2, 18 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO
18¹, 18² STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS
ĮSTATYMO NR. I-1240 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Asbestas yra labai pavojinga, kancerogeninė medžiaga¹. Su oru įkvėpti asbesto plaušeliai gali sukelti sunkias ligas: asbestozę, mezoteliomą, plaučių, skrandžio bei žarnyno, gerklų, kiaušidžių vėžį, o pirmieji ligos požymiai gali pasireikšti praėjus vidutiniškai 30 metų nuo ekspozicijos. Remiantis Europos profesinių ligų statistika, tai yra pagrindinė profesinio vėžio priežastis – net 78 proc. profesinio vėžio atvejų Europos Sąjungos valstybėse narėse pripažįstami kaip susiję su asbesto ekspozicija. Asbesto poveikio rizika darbuotojams kyla įvairiuose ekonomikos sektoriuose, pavyzdžiui, statybos (pastatų renovacijos, griovimo), atliekų tvarkymo, taip pat gaisrų gesinimo, kasybos ir karjerų eksploatavimo. Nuo 2005 m. Europos Sąjungoje uždrausta naudoti asbestą, tačiau asbesto aptinkama daugelyje senų pastatų, kurie bus renovuojami, pritaikomi arba griunami („Renovacijos banga Europoje“). Europos Komisijos užsakyto vertinimo duomenimis, 97 proc. visų asbesto poveikį patiriančių darbuotojų dirba statybos pramonėje (medžiagų, kurių sudėtyje yra asbesto, tvarkymas atliekant renovacijos, techninės priežiūros, remonto ir griovimo darbus).

Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo Nr. IX-1672 2, 18 straipsnių ir priedo pakeitimo bei Įstatymo papildymo 18¹, 18² straipsniais įstatymo projekto (toliau – DSSĮ pakeitimo projektas) ir Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – SĮ pakeitimo projektas) (toliau kartu – įstatymų projektai) rengimą paskatinusios priežastys:

1. Vadovaujantis bendru europiniu požiūriu į asbesto problemos sprendimą², 2023 m. lapkričio 22 d. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva \(ES\) 2023/2668](#), kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/148/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto veikimu darbe (toliau – Direktyva (ES) 2023/2668). Direktyva (ES) 2023/2668 sustiprintos 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/148/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto veikimu darbe (toliau – Direktyva 2009/148/EB)³ numatytos priemonės⁴, skirtos darbuotojų apsaugai nuo asbesto keliamos rizikos jų saugai ir sveikatai, tarp jų – pakeistas Direktyvos 2009/148/EB 15 straipsnis, nustatant, kad „*griovimo ar asbesto šalinimo darbus planuojančios vykdyti įmonės prieš pradėdamos darbus privalo gauti kompetentingos institucijos leidimą*“. Pagal Direktyvą (ES) 2023/2668, kad gautų leidimą vykdyti tokius darbus, įmonės turi įrodyti, jog įgyvendina priemones darbuotojų patiriamai asbesto ekspozicijai darbo vietoje mažinti ir jog darbuotojai yra tinkamai apmokyti saugiai dirbti. Įstatymų projektais siekiama perkelti

¹ Pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantį ir panaikinantį direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (VI priedo 3 skyrių) asbestas klasifikuojamas kaip 1A kategorijos kancerogenas.

² Bendras europinis požiūris į asbesto problemą ir jos sprendimo būdus, įskaitant didesnės darbuotojų apsaugos užtikrinimą, buvo suformuotas 2022 m. Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „dėl darbo siekiant ateities be asbesto: Europos požiūris į asbesto keliamo pavojaus sveikatai problemos sprendimą“ ([COM/2022/488 final](#)).

³ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2009/148/EB](#) dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto veikimu darbe.

⁴ Atsižvelgiant į naujausias mokslo žinias ir šiuolaikines technologijas, sugriežtinama asbesto ribinė vertė darbo aplinkos ore ir atnaujinami reikalavimai asbesto plaušelių koncentracijos matavimui; atsisakoma išimčių dėl darbuotojų sveikatos tikrinimo ir dokumentacijos saugojimo, jei darbuotojo asbesto ekspozicija yra atsitiktinė ir mažo intensyvumo; patikslinti reikalavimai darbuotojų mokymui; papildytas ligų, kurias gali sukelti asbesto ekspozicija, sąrašas ir kt.

Direktyvos (ES) 2023/2668 1 straipsnio 13 dalies, kuria keičiamas Direktyvos 2009/148/EB 15 straipsnis, nuostatas.

2. Darbdaviai ir pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą⁵ yra įpareigoti, prieš pradėdami veiklą, kurią atlikdami darbuotojai bus ar gali būti veikiami asbesto (taip pat kaskart, kai pasikeitus darbo sąlygoms gali padidėti asbesto koncentracija darbo aplinkos ore), apie tai pranešti Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija). Valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, iki šiol per metus gaunama vos 10–18 tokių pranešimų apie su asbestu susijusią veiklą (2022 m. gauti 8 pranešimai iš 5 įmonių, 2023 m. gauta 10 pranešimų iš 6 įmonių, 2024 m. gauta 10 pranešimų iš 8 įmonių; dažniausiai pateikti pranešimai apie asbestcemenčio stogų keitimo darbus, kuriuos atlieka 2–12 darbuotojų), o įprastai yra vykdomi senų (iki 2000 m. pastatytų) statinių, kurių konstrukcijose yra asbesto, griovimo, rekonstrukcijos ar kapitalinio remonto darbai ir, pavyzdžiui, 2024 m. Lietuvoje išduoti 85 leidimai nugriauti statinį, 1758 leidimai rekonstruoti statinį, 322 leidimai atlikti statinio kapitalinį remontą (iš viso – 2165 leidimai)⁶. Atsižvelgiant į šioje pastraipoje pateiktus duomenis, darytina išvada, kad pranešimo apie su asbestu susijusią veiklą sistema iš esmės neveikia; tai indikuoja, kad darbdaviai skiria nepakankamai dėmesio darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio reikalavimams.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengti įstatymų projektai, kurių tikslas – sustiprinti darbuotojų apsaugą nuo asbesto keliamos rizikos saugai ir sveikatai.

Istatymų projektų uždaviniai

1. Įstatymų projektų uždavinys – atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 5 straipsnio⁷ nuostatas, įstatymo lygmeniu nustatyti, kad statybos darbams, kuriuos atliekant darbuotojai yra ar gali būti veikiami asbesto, vykdyti darbdaviai turi turėti leidimą vykdyti statybos darbus veikiant asbestui (toliau – Leidimas), kuriuo patvirtinama darbuotojų apsauga nuo asbesto poveikio.

2. DSSĮ pakeitimo projekto uždavinys – įstatymo lygmeniu įtvirtinti konkrečią nuostatą dėl darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio darbe, nurodant, kad socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras nustato darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio darbe reikalavimus, jų įgyvendinimo sąlygas ir tvarką.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų rengimą inicijavo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Įstatymų projektus parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo aplinkos grupės (vadovė – Rasa Jakubėnienė, tel. +370 640 59 934, el. p. rasa.jakubeniene@socmin.lt) vyresnioji patarėja Rasa Šidagytė (tel. +370 656 79 662, el. p. rasa.sidagyte@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme nėra konkrečių nuostatų dėl darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 18 straipsnio 8 dalyje yra nustatyta, kad darbuotojų apsaugos nuo pavojingų cheminių medžiagų bei cheminių mišinių ir biologinių medžiagų poveikio reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo

⁵ Darbo su asbestu nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. A1-184/V-546 „Dėl Darbo su asbestu nuostatų patvirtinimo“, III skyrius „Pranešimas apie su asbestu susijusią veiklą“.

⁶ IS „Infostatyba“ duomenys.

⁷ „5 straipsnis. Teisės teikti paslaugas įgijimui ir paslaugų teikimo veiklos vykdymui taikomos leidimų išdavimo tvarkos reglamentavimas

Leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat reikalavimai, kurių vykdydami veiklą turi laikytis leidimą gavę teikėjai, nustatomi įstatymais vadovaujantis šio įstatymo 4 straipsnyje nurodytais principais.“

ministro ir sveikatos apsaugos ministro patvirtinti atitinkami darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai. Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos reikalavimus, įgyvendinant Direktyvą 2009/148/EB, nustato Darbo su asbestu nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 16 d. [įsakymu Nr. A1-184/V-546](#) „Dėl Darbo su asbestu nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Darbo su asbestu nuostatai). Darbo su asbestu nuostatuose, be kita ko, nurodyti konkretūs asbesto pluoštiniai silikatai, kurie bendrai šiuose nuostatuose įvardijami kaip „asbestas“⁸.

Šiuo metu galiojančiame teisiniame reguliavime nėra apibrėžta sąvoka „ekspozicija“, kuri yra vartojama Direktyvoje (ES) 2023/2668 ir DSSI pakeitimo projekte.

Su asbesto poveikiu susijusiems statybos darbams vykdyti šiuo metu leidimo turėti nereikia, atitinkamai ir Lietuvos Respublikos statybos įstatyme nėra nustatytos pareigos statybos dalyviams, konkrečiai – statinio statybos rangovui (toliau – rangovas), turėti leidimą šiems darbams. Vis dėlto, teisės aktais yra nustatytas darbdavių pasirengimo (kompetencijų) vertinimo tokiems darbams atlikti mechanizmas, t. y. vadovaujantis Kompetencijos reikalavimų įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 12 d. [įsakymu Nr. A1-199](#) „Dėl Kompetencijos reikalavimų įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašo tvirtinimo“:

- 1) prieš pradėdamas statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo ar jų konstrukcijų ar asbesto pašalinimo darbus, darbdavys turi Valstybinei darbo inspekcijai pateikti informaciją apie įmonės kompetenciją darbuotojų saugos ir sveikatos srityje vykdyti tokius darbus;
- 2) Valstybinė darbo inspekcija vertina ir prireikus patikrina įmonės pasirengimą vykdyti tuos darbus;
- 3) įmonės, neatitinkančios nustatytų kompetencijos reikalavimų, negali pradėti minėtų darbų.

Pažymėtina, kad šis nacionalinis mechanizmas buvo pasirinktas įgyvendinant iki šiol galiojusią Direktyvos 2009/148/EB 15 straipsnio nuostatą⁹ ir iš esmės yra tapatus įstatymų projektais siūlomam įtvirtinti Leidimui.

Atsakomybė už Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimus darbdaviams yra nustatyta šio įstatymo 46 straipsnyje „Darbdavių, darbuotojų, statytojų (užsakovų), statinio projektavimo valdytojų, statinio statybos valdytojų, saugos ir sveikatos koordinatorių atsakomybė“. Už nustatytų reikalavimų pažeidimus Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai pradeda administracinių nusižengimų teiseną, atlieka administracinių nusižengimų tyrimą ir surašo administracinių nusižengimų protokolus bei skiria baudas pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 96 straipsnį „Darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimas“ ir Administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 58 punktą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. DSSI pakeitimo projektu siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos.

4.1.1. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, taip pat atsižvelgiant į tai, kad iki šiol galiojančiame teisiniame reguliavime nebuvo nurodyta, kas turi įgaliojimus tvirtinti darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio darbe reikalavimus, DSSI pakeitimo projektu siūloma Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme nustatyti, kad jeigu darbuotojai darbe yra ar gali būti veikiami asbesto,

⁸ Žr. Darbo su asbestu nuostatų 2 punktą (perkeltas Direktyvos 2009/148/EB 2 straipsnis). Asbesto plaušeliai būna įvairių tipų (skirtingi pluoštiniai silikatai), o Direktyva 2009/148/EB įpareigoja darbdavius saugoti darbuotojus nuo dalies jų, t. y. nuo tų asbesto pluoštinių silikatų, kurių kancerogeninis poveikis sveikatai patiriant ekspoziciją darbe įrodytas.

⁹ Direktyvos 2009/148/EB 15 straipsnis (iki pakeitimo): „*Prieš vykdydamas asbesto griovimo ar pašalinimo darbus, įmonės turi pateikti įrodymų, kad jos sugeba dirbti šioje srityje. Koks turi būti įrodymas, nustatoma pagal nacionalinės teisės aktus ir (arba) praktiką.*“

darbdavys turi užtikrinti darbuotojų apsaugą nuo asbesto poveikio, o darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio darbe reikalavimus, jų įgyvendinimo sąlygas ir tvarką nustato poįstatyminis teisės aktas – Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatai; juos tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

Pažymėtina, kad Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatai nebus naujas teisės aktas: įgyvendinant Direktyvos (ES) 2023/2668 nuostatas, numatoma parengti šiuo metu galiojančių Darbo su asbestu nuostatų pakeitimus (naują redakciją), įskaitant nuostatų pavadinimo pakeitimą. Įstatymo lygmenyje specifiškai reglamentavus darbuotojų apsaugos nuo asbesto aspektą, tikimasi didesnio darbdavių dėmesio jam ir kad tokiu būdu darbuotojų apsauga nuo asbesto poveikio bus sustiprinta.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva 2009/148/EB įpareigoja darbdavius saugoti darbuotojus ne nuo visų, o nuo tam tikrų konkrečių asbesto pluoštinių silikatų¹⁰, be to, Direktyva (ES) 2023/2668 numato, jog ateityje bus vertinama, ar tikslinga į šį Direktyvoje 2009/148/EB pateikiamą sąrašą įtraukti papildomus asbesto pluoštinius silikatus, remiantis naujausiomis mokslo žiniomis ir technikos pažanga, DSSĮ pakeitimo projektu siūloma nurodyti, kad asbesto pluoštinių silikatų, nuo kurių poveikio darbdavys turi saugoti darbuotojus, sąrašą taip pat tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Numatoma, kad šis sąrašas bus integruotas į Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatus (analogiškai kaip yra šiuo metu).

4.1.2. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje (ES) 2023/2668 ir atitinkamai DSSĮ pakeitimo projekte vartojama sąvoka „ekspozicija“, kuri nėra apibrėžta nei Lietuvos Respublikos įstatymuose, nei aprobuota Lietuvos Respublikos terminų banke, siūloma šią sąvoką apibrėžti DSSĮ pakeitimo projekte. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatytos tvarkos terminas „ekspozicija“ pateiktas Valstybinei lietuvių kalbos komisijai aprobuoti.

4.1.3. Siekiant perkelti Direktyvos (ES) 2023/2668 1 straipsnio 13 dalies, kuria keičiamas Direktyvos 2009/148/EB 15 straipsnis, nuostatas, DSSĮ pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kad statybos darbams, kuriais ardamos ar pertvarkomos statinio konstrukcijos, kuriose yra asbesto ar asbesto turinčių medžiagų, ir (ar) pašalinamas asbestas ar asbesto turinčios medžiagos (toliau – su asbesto poveikiu susiję statybos darbai), vykdyti darbdaviai privalo turėti Leidimą, patvirtinantį darbuotojų apsaugą nuo asbesto poveikio; kartu nustatomi reikalavimai Leidimui gauti, Leidimo išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo sąlygos bei Leidimą turinčių darbdavių teisės ir pareigos.

Dėl su Leidimu susijusio teisinio reguliavimo nustatymo Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme.

Visų pirma, pažymėtina, kad Leidimas nepriskirtinas statybą leidžiantiems dokumentams, kuriuos reglamentuoja Statybos įstatymas ir kuriems išduoti vertinami statinių projektiniai pasiūlymai. DSSĮ pakeitimo projektu siūlomas įtvirtinti Leidimas savo esme yra dokumentas, patvirtinantis darbdavio (rangovo) pasirengimą (kompetenciją) ir pasižadėjimą saugoti darbuotojus, kai jie atliks darbus esant asbesto ekspozicijai. T. y. Leidimas susijęs su darbuotojų apsauga vykdant statybos darbus, bet ne su statybos objekto poveikiu aplinkai ir (ar) visuomenės sveikatai. Taigi, Leidimas bus išduodamas už tam tikrų darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimą; jis bus išduodamas rangovui, kuris yra darbus atliekančių darbuotojų darbdavys, o ne statytojui (užsakovui). Be to, atskiro Leidimo pradedant darbus kiekviename naujame statybos objekte nereikalaujama, tokiu būdu ir sukuriamą administracinę bei prisitaikymo našta verslui minimali.

Svarbu atsižvelgti į tai, kad Direktyva 2009/148/EB, kurios nuostatą siekiama perkelti įstatymų projektais, yra darbuotojų saugos ir sveikatos srities direktyva, kuria siekiama apsaugoti būtent darbuotojus nuo rizikos sveikatai dėl asbesto ekspozicijos darbe, įskaitant šios rizikos

¹⁰ Asbesto aktinolitas, asbesto amozitas (griuneritas), asbesto antofilitas, asbesto chrizotilas, asbesto krokidolitas, asbesto tremolitas; žr. Direktyvos 2009/148/EB (su pakeitimais) 2 straipsnį.

prevenciją¹¹, ir į tai, kad būtent Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo reguliavimo sritis susijusi su darbuotojų sauga ir sveikata (šis įstatymas nustato teises nuostatas ir reikalavimus siekiant apsaugoti darbuotojus nuo profesinės rizikos ar tokią riziką sumažinti)¹².

Įvertinus visus šiuos aspektus, reikalavimus dėl Leidimo siūloma nustatyti būtent Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme.

Dėl darbų, kuriems reikalingas Leidimas.

Darbus, kuriems vykdyti reikalingas Leidimas, siūloma įvardyti remiantis Statybos įstatyme apibrėžta sąvoka „statybos darbai“¹³. Pažymėtina, kad ši sąvoka apima rekonstrukcijos, remonto ir griovimo darbus. Tokiu būdu, įvardijant „statybos darbai, kuriais ardamos ar pertvarkomos statinio konstrukcijos, kuriose yra asbesto ar asbesto turinčių medžiagų, ir (ar) pašalinamas asbestas ar asbesto turinčios medžiagos“, apimami Direktyvoje (ES) 2023/2668 nurodyti „griovimo ar asbesto šalinimo darbai“ (angl. „*demolition or asbestos removal work*“). Kartu pažymėtina, kad šiuo atveju kalbama apie asbesto ar asbesto turinčių medžiagų pašalinimą iš statinių, kas nėra asbesto atliekų tvarkymo veikla (šalinimas), kaip tai suprantama Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme¹⁴.

Dėl subjektų, kurie turės gauti Leidimą.

Leidimas bus išduodamas darbdaviui, t. y. Leidimą turės gauti tiek Lietuvos Respublikoje ar užsienio valstybėje įsteigtas darbdavys juridinis asmuo ar kita organizacija, ar jų padalinys – filialas, atstovybė, tiek Lietuvos Respublikoje ar užsienio valstybėje įregistruotas darbdavys fizinis asmuo (pvz., individualia veikla užsiimantis fizinis asmuo, turintis įdarbintų asmenų)¹⁵. Direktyvoje (ES) 2023/2668 vartojamas terminas „įmonė“ (angl. „*undertaking*“) apima visus minėtus atvejus. Savarankiškai dirbantiems asmenims, kurie neturi įdarbinę kitų asmenų, bei statybai ūkio būdu¹⁶ reikalavimas turėti Leidimą netaikytinas, nes šiais atvejais nėra įdarbintų asmenų, kurių apsaugai užtikrinti Leidimas skirtas.

Dėl reikalavimų Leidimui gauti, Leidimo išdavimo ir susijusių nuostatų.

Numatoma Leidimą išduodanti, taip pat Leidimo išdavimo sąlygų laikymosi priežiūrą atliksianti institucija – Valstybinė darbo inspekcija. Numatoma, kad socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtins Leidimo išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo,

¹¹ Direktyvos 2009/148/EB 1 straipsnio 1 dalis.

¹² Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 1 straipsnio 1 dalis.

¹³ Statybos įstatymo 2 straipsnio 90 dalis: „**Statybos darbai** – darbai, atliekami statant (montuojant, tiesiant) naują, rekonstruojant, remontuojant ar griauinant esamą statinį <...>.“

¹⁴ Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 18 dalis: „**Atliekų tvarkymas** – atliekų surinkimas, vežimas, paruošimas naudoti, įskaitant pradinį apdorojimą, naudojimas ir šalinimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas.“

¹⁵ Pagal Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytą „darbdavio“ sąvokos apibrėžtį: „**Darbdavys** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 21 straipsnio 3 dalyje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga.“

Darbo kodekso 21 straipsnio 3 dalis: „**Darbdavys** – asmuo, kurio naudai ir kuriam būdamas pavaldus darbo sutartimi darbo funkciją atlygintinai įsipareigojo atlikti fizinis asmuo. Darbdaviu gali būti Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausantis juridinis asmuo, turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą, taip pat Lietuvos Respublikos teritorijoje įregistruotas užsienio valstybės jurisdikcijai priklausantis juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys (filialas, atstovybė) ar užsienio valstybės jurisdikcijai priklausantis fizinis ar juridinis asmuo, kita organizacija, juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys (filialas, atstovybė) arba tokių asmenų grupė. Darbdavio – juridinio asmens darbinis teisnumas ir veiksnumas atsiranda nuo jo įsteigimo momento, nebent jo veiklą reglamentuojantys teisės aktai nustato vėlesnį įsteigimo momentą. Darbdaviu taip pat gali būti fizinis asmuo. Darbdavio – fizinio asmens teisnumą ir veiksnumą reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas.“

¹⁶ Statybos įstatymo 2 straipsnio 86 dalis: „**Statyba ūkio būdu** – fizinio asmens pagal šio įstatymo reikalavimus pasirinktas statybos organizavimo būdas, kai statybos darbai atliekami ir statinys sukuriamas statytojo (užsakovo) rizika, nesudarius statybos rangos sutarties, naudojant tik statytojo (užsakovo) darbo jėgą.“

galiojimo panaikinimo ir išdavimo sąlygų laikymosi priežiūros tvarką (toliau – Leidimo išdavimo tvarka)¹⁷. Atsižvelgiant į tai, kad nustatyti leidimus įpareigoja Europos Sąjungos teisės aktas, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje išduoti leidimai bus pripažįstami ir Lietuvoje. Mokestis už Leidimo išdavimą nenustatomas.

Kad gautų Leidimą, darbdavys turės:

1) įsipareigoti įgyvendinti darbuotojų patiriamos asbesto ekspozicijos darbo vietoje mažinimo reikalavimus (dėl asbesto ekspoziciją patiriančių arba galinčių patirti darbuotojų skaičiaus mažinimo, darbo procesų organizavimo, darbuotojų švarinimo, apsaugos priemonių, kai darbai atliekami uždaroje patalpose, patalpų ir įrenginių priežiūros, asbesto bei asbesto turinčių medžiagų laikymo ir transportavimo ir atliekų tvarkymo). Šie reikalavimai atitinka Direktyvos 2009/148/EB (su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2023/2668) 6 straipsnio nuostatas ir bus detalizuoti Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatuose¹⁸. Tokiu būdu, kaip reikalavimo Leidimui gauti pagrindą įstatyme nurodant darbdavio įsipareigojimą įgyvendinti konkrečias asbesto ekspozicijos darbo vietoje mažinimo reikalavimų sritis, o detalieji pačius asbesto ekspozicijos darbo vietoje mažinimo reikalavimus nustatant poįstatyminiame teisės akte, kuriame nustatomi visi darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio reikalavimai, laikomasi sąlygos, kad įstatyme nustatomi reikalavimai Leidimui gauti turi būti konkretūs, bei kartu išlaikomas teisinio reguliavimo sistemiškumas ir nuoseklumas.

Atsižvelgiant į tai, kad Leidimą reikės gauti iki pradedant vykdyti statybos darbus ir, nevertinant konkretaus statybos darbų objekto (statyb vietės), asbesto ekspozicijos mažinimo priemonių įgyvendinimo gali būti neįmanoma įrodyti ar patikrinti, nes jos dar nebus faktiškai įgyvendintos, preliminarieji numatoma, kad darbdavys turės pateikti Valstybinei darbo inspekcijai pasižadėjimą dėl šių priemonių įgyvendinimo darbų vykdymo metu. Šio dokumento formą numatoma nustatyti Leidimo išdavimo tvarkoje;

2) pagrįsti, kad turimi darbuotojai, patiriantys ar galintys patirti asbesto ekspoziciją, yra specialiai apmokyti, taip pat įsipareigoti tęsti darbuotojų mokymą. Reikalavimai dėl darbuotojų mokymo atitinka Direktyvos 2009/148/EB (su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2023/2668) 14 straipsnio ir Ia priedo nuostatas bei taip pat bus detalizuoti Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatuose¹⁹. Leidimo išdavimo tvarkoje numatoma nustatyti, kad darbdavys turės Valstybinei darbo inspekcijai pateikti turimų darbuotojų mokymo baigimo pažymėjimus (kopijas) bei pasižadėjimą tęsti darbuotojų mokymą (naujai priimanų darbuotojų ir periodiškai, nustačius poreikį).

Pažymėtina, kad šie DSSI pakeitimo projektu siūlomi reikalavimai Leidimui gauti yra minimalūs, t. y. nereikalaujama daugiau negu nustato Direktyva (ES) 2023/2668²⁰, ir iš principo, kaip darbuotojų apsaugos nuo asbesto poveikio reikalavimai, nėra nauji reikalavimai. Taip pat, kaip minėta šio aiškinamojo rašto 3 punkte, Lietuvoje ir šiuo metu egzistuoja mechanizmas, skirtas vertinti įmonių pasirengimą vykdyti griovimo ar asbesto šalinimo darbus.

Taip pat DSSI pakeitimo projektu siūloma nustatyti, kokiais atvejais Valstybinė darbo inspekcija: neišduos Leidimo; įspės darbdavį apie galimą Leidimo galiojimo sustabdymą; sustabdyti Leidimo galiojimą; panaikinti Leidimo galiojimo sustabdymą; panaikinti Leidimo galiojimą. Valstybinei darbo inspekcijai nustačius pažeidimų, Leidimo galiojimas nebus naikinamas iš karto; pirmiau, priklausomai nuo pažeidimų pobūdžio, Leidimo galiojimas bus stabdomas (jei nustatoma, kad darbdavys neatitinka esminių Leidimo išdavimo reikalavimų) arba darbdavys bus įspėjamas apie galimą Leidimo galiojimo sustabdymą (jei nustatoma, kad nesilaiko kitų Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatų reikalavimų), nustatant terminą nustatytiems pažeidimams pašalinti. Šie terminai sutaps su darbo inspektoriaus reikalavime pašalinti pažeidimus nurodytais

¹⁷ Kartu pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 12 d. įsakymą Nr. A1-199 „Dėl Kompetencijos reikalavimų įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašo tvirtinimo“ numatoma pripažinti netekusiu galios.

¹⁸ Nemaža (esmine) apimtimi šie reikalavimai, perkelti Direktyvos 2009/148/EB 6 straipsnio nuostatas, yra nustatyti ir dabar Darbo su asbestu nuostatuose.

¹⁹ Analogiška pastaba kaip šio aiškinamojo rašto 16 išnašoje.

²⁰ Taip pat žr. pridėdamą Direktyvos (ES) 2023/2668 ir DSSI pakeitimo projekto atitikties lentelę.

terminais. Siekiant efektyvumo, siūlomos kelios papildomos drausminančios sąlygos. Jei darbdavys buvo vieną kartą įspėtas apie galimą Leidimo galiojimo sustabdymą ir antrą kartą per 12 mėnesių laikotarpį padarė tokio pat pobūdžio pažeidimus (dėl kurių jau buvo įspėtas), Leidimo galiojimas būtų stabdomas be įspėjimo. Nustačius, kad darbdavys vykdė su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus esant sustabdytam Leidimo galiojimui, ir dėl to panaikinus Leidimo galiojimą, naujas Leidimas tam darbdaviui galėtų būti išduodamas tik po 6 mėnesių.

Administracinis sprendimas dėl Leidimo²¹ (išdavimo, neišdavimo, galiojimo sustabdymo, panaikinimo) bus priimamas Licencijų informacinėje sistemoje (toliau – LIS). Joje bus viešai prieinami duomenys apie darbdavius, kuriems išduotas Leidimas, Leidimų galiojimo sustabdymą. Leidimų išdavimo tvarkoje bus nurodyti konkretūs duomenys²², kurie bus suvedami LIS. Atsižvelgiant į tai, kad asmens duomenų viešinimas turi būti numatytas įstatymu, DSSĮ pakeitimo projekte nurodoma, kokie darbdavių fizinių asmenų asmens duomenys bus viešai prieinami. Įvertinus darbdavio fizinio asmens gimimo datos skelbimo viešai būtinumą ir proporcingumą, nenustatyta, kad šiuo atveju yra poreikis viešinti šiuos asmens duomenis, todėl gimimo data nebus viešinama.

Leidimas darbdaviui bus išduodamas vieną kartą (neterminuotai), tačiau atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatais, kaip ir iki šiol, galios šio aiškinamojo rašto 1 punkte minėta pranešimo apie su asbestu susijusią veiklą sistema, t. y., pavyzdžiui, pradėdamas darbą naujame objekte, darbdavys turės pateikti Valstybinei darbo inspekcijai naują pranešimą apie su asbestu susijusią veiklą. Šių pranešimų pagrindu Valstybinė darbo inspekcija galės planuoti patikrinimus, kaip darbdaviai laikosi Leidimo išdavimo sąlygų.

Taip pat, siekiant užtikrinti Leidimų mechanizmo efektyvumą ir teisinio reguliavimo išsamumą, DSSĮ pakeitimo projektu siūloma, kad Valstybinė darbo inspekcija, nustačiusi, jog darbdavys vykdo su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus neturėdamas Leidimo arba esant sustabdytam Leidimo galiojimui, galės reikalauti, kad darbdavys sustabdytų tuos darbus. Sąlygas bei aplinkybes, pagal kurias bus sprendžiama, ar reikalauti stabdyti darbus, darbų stabdymo tvarką nustatys Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius²³. DSSĮ pakeitimo projektu siūloma nustatyti ne Valstybinės darbo inspekcijos pareigą, bet atitinkamą jos teisę reikalauti stabdyti darbus, nes ne visais atvejais, kai darbdavys neturės Leidimo arba Leidimo galiojimas bus sustabdytas, gali būti tikslinga ir proporcinga stabdyti darbus, pvz., jei visi darbuotojų apsaugos reikalavimai (už kuriuos Leidimas būtų išduodamas) vykdomi, bet Leidimas dar negautas ar Leidimo galiojimo sustabdymas nepanaikintas dėl techninių priežasčių (pvz. LIS veiklos sutrikimo) arba jei nenustatomas realus pavojus darbuotojų sveikatai (asbesto koncentracija darbo aplinkos ore neviršija leistinos ribinės vertės), o nustatytus pažeidimus galima pašalinti per santykinai trumpą laiką. Pažymėtina, kad tokiu atveju, vadovaujantis Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 46 straipsniu ir Administracinių nusižengimų kodekso 96 straipsniu, darbdaviui vis tiek būtų taikoma atsakomybė už DSSĮ pakeitimo projektu siūlomos papildyti Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 18 straipsnio 11 dalies pažeidimą, t. y. už su asbesto poveikiu susijusių darbų vykdymą neturint galiojančio Leidimo. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad analogiškai darbo inspektorių teisė, o ne pareiga reikalauti sustabdyti darbus nurodyta ir šiuo metu galiojančiame teisiniame reguliavime, t. y. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme²⁴.

²¹ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 29 straipsnio 1 dalis: „Administraciniai sprendimai dėl licencijų priimami Licencijų informacinėje sistemoje.“

²² Planuojama, kad Leidimų išdavimo tvarkoje būtų nurodyti tokie duomenys: Leidimą išduodančios institucijos pavadinimas; Leidimo išdavimo data ir numeris; darbdavio pavadinimas; juridinio asmens kodas arba darbdavio fizinio asmens vardas, pavardė ir gimimo data; darbdavio kontaktiniai duomenys: registracijos adresas, elektroninio pašto adresas, telefono ryšio numeris; Leidimo galiojimo būseną.

²³ Numatoma papildyti Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2019 m. balandžio 23 d. įsakymu Nr. EV-116 „Dėl Darbų sustabdymo ir draudimo naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintą aprašą.

²⁴ Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 22 straipsnio 10 dalis: „10. Darbo inspektoriai, įmonės inspektavimo metu nustatę pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, šio straipsnio 9 dalyje nustatytais atvejais turi teisę pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo sustabdytų darbus.“

DSSI pakeitimo projektu taip pat siūloma nustatyti Leidimą turinčių darbdavių pareigas (iš esmės tai yra Darbuotojų apsaugos nuo asbesto keliamos rizikos nuostatų ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų vykdymas) bei teises. Atkreiptinas dėmesys, kad vykdyti su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus turės teisę tik tas darbdavys, kuriam Leidimas išduotas, t. y. „perduoti Leidimo“, pvz., įgaliojant kitus asmenis ar pagal sutartį perduodant jiems vykdyti darbus, nebus negalima. Pažymėtina, kad ši nuostata neturėtų būti suprantama kaip draudžianti rangovui sudaryti subrangos sutartis (taip pat žr. šio aiškinamojo rašto 4.2 papunktyje pateiktus paaiškinimus dėl SI pakeitimo projekto).

4.2. SI pakeitimo projektu siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos.

SI pakeitimo projektu siūloma papildyti rangovo pareigas nauja pareiga turėti Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme nustatyta tvarka ir sąlygomis išduodamą Leidimą. Tokiu būdu, sukuriant sąsają tarp Statybos įstatymo ir Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo nuostatų, siekiama sistemiškumo ir aiškumo statybos dalyviams, taip pat ir statybos darbų viešųjų pirkimų organizatoriams.

Atkreiptinas dėmesys, kad Leidimas bus reikalingas rangovui, kuris yra darbdavys, tuo atveju, jeigu jis turi darbuotojų, kurie vykdo su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus. Jei rangovo darbuotojai su asbesto poveikiu susijusių statybos darbų neatlieka, o juos atlieka pasitelkto kito rangovo (subrangovo) darbuotojai, Leidimo reikės tik pastarajam rangovui.

Atsižvelgiant į tai, kad terminas „darbuotojas“ vartojamas ir kitose Statybos įstatymo nuostatose, kurioms Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme pateikta darbuotojo sąvokos apibrėžtis²⁵ nebūtų tinkama, negalima papildyti Statybos įstatymo 2 straipsnio 113 dalies nuoroda į Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymą ir nurodyti, kad kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme. Kadangi SI pakeitimo projekte terminas „darbuotojas“ turėtų būti suprantamas pagal Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo apibrėžtį (t. y., pvz., apima neatlygintinai dirbančius praktikantus), siūloma indikuoti, kad darbuotojas šiuo atveju suprantamas taip, kaip apibrėžta Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme.

Dėl įstatymų projektais siūlomų naujų teisinio reguliavimo nuostatų taikymo.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos (ES) 2023/2668 nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę terminas yra 2025 m. gruodžio 21 d., siūloma, kad įstatymų projektais numatomi pakeitimai įsigaliotų 2025 m. gruodžio 21 d., o socialinės apsaugos ir darbo ministras, sveikatos apsaugos ministras ir Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius iki 2025 m. gruodžio 20 d. priimtų reikalingus įgyvendinamuosius teisės aktus (nurodytus šio aiškinamojo rašto 12 punkte).

Įstatymų projektais siūloma, kad būtų sudaryta galimybė su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus, pradėtus iki įstatymų projektais siūlomų pakeitimų įsigaliojimo (iki 2025 m. gruodžio 20 d. įskaitytinai), pabaigti nereikalaujant Leidimo.

Dėl įgyvendinimo stebėsenos.

Priėmus įstatymus ir įgyvendinamuosius teisės aktus, pasiūlymų įgyvendinimas bus stebimas pagal šiuos rodiklius: pranešimų apie su asbestu susijusią veiklą skaičius; prašymų išduoti Leidimą, išduotų Leidimų skaičius; Leidimo galiojimo sustabdymo ir Leidimo galiojimo panaikinimo atvejų skaičius bei priežastys; Valstybinės darbo inspekcijos surašytų nutarimų dėl baudų skyrimo, nustačius, kad veikla vykdoma neturint Leidimo, ir darbų sustabdymo atvejų skaičius. Šių rodiklių stebėseną vykdys Valstybinė darbo inspekcija (duomenų teikėjas) su Socialinės apsaugos ir darbo

²⁵ Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 2 straipsnio 9 dalis: „**Darbuotojas** – kaip nustatyta Darbo kodekso 21 straipsnio 2 dalyje. Šiame Įstatyme darbuotoju taip pat yra laikomas asmuo, dirbantis kitų darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu pagal Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 4 straipsnio 3 dalį, ir asmuo, kuris vykdo neatlygintiną veiklą pagal Užimtumo įstatymo 9 straipsnį.“

ministerija. Pirmaisiais įgyvendinimo metais (2026 m.) stebėsena (pranešimų apie su asbestu susijusią veiklą, prašymų išduoti Leidimą, išduotų Leidimų skaičius) bus vykdoma kas ketvirtį. Detalią informaciją Valstybinė darbo inspekcija pateiks metinėje ataskaitoje apie darbuotojų saugos ir sveikatos būklę ir darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančių norminių teisės aktų vykdymą Lietuvos Respublikos įmonėse²⁶.

Dėl laukiamų teigiamų rezultatų.

Pritarus įstatymų projektais teikiamiems pasiūlymams, laukiamas teigiamas rezultatas. Bus sustiprinta darbuotojų, patiriančių ar galinčių patirti asbesto ekspoziciją darbe, sveikatos apsauga ir sumažės jų rizika susirgti asbesto sukeliomomis ligomis. Netiesioginė nauda dėl sumažėjusio ligų ir nedarbingumo dienų skaičiaus bei sumažėjusių gydymo kaštų, ilgesnio sveiko ir darbingo amžiaus numatoma darbdaviams, darbuotojų šeimos nariams ir visuomenei.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Teigiamas priimtų įstatymų poveikis aptartas šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai neturės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsniu, atlikus DSSI pakeitimo projekto antikorupcinį vertinimą, nenustatyta, kad siūlomas teisinis reguliavimas galėtų kelti korupcijos riziką.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsiliieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Atsižvelgiant į tai, kad darbdavių pasirengimo (kompetencijų) vertinimo mechanizmas atlikti su asbesto poveikiu susijusius statybos darbus, kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 3 punkte, egzistuoja ir šiuo metu, priimti įstatymai neturės didelės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Kadangi DSSI pakeitimo projektu darbdaviams nustatomas įpareigojimas gauti veiklos leidimą, vadovaujantis Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 4 „Dėl Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“, apskaičiuotos galimos prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos (administracinė našta)²⁷. Darant prielaidą, kad per metus bus gaunama iki 50 prašymų išduoti Leidimą (atsižvelgiant į pastaraisiais metais išduodamų leidimų nugriauti, rekonstruoti statinį ar atlikti statinio kapitalinį remontą skaičių, kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 1 punkte), prisitaikymo prie DSSI pakeitimo projektu siūlomo reguliavimo išlaidos sudarys 1323,79 Eur per metus (arba apie 25 Eur vienam darbdaviui Leidimui gauti). Numatomas bendras administracinės naštos pokytis, palyginti su šiuo metu galiojančiu teisiniu reguliavimu, sudaro 847,22 Eur.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymus, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

²⁶ Ataskaita teikiama kasmet iki birželio 1 d. Ministerijai bei [Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijai](#) bei viešai skelbiama Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje.

²⁷ Žr. pridedamą Teisės aktu sukeliamų arba teisės akto projektu galimų sukelti ūkio subjektų prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų apskaičiavimo ataskaitą.

Atsakomybė už nustatytų naujų reikalavimų pažeidimus bus taikoma vadovaujantis esamu teisiniu reguliavimu, nustatytu Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 46 straipsnyje ir Administracinių nusižengimų kodekso 96 straipsnyje, kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 3 punkte. Jeigu, priėmus įstatymus, atliekant stebėseną bus matyti ženklių problemų dėl naujų reikalavimų nevykdymo, neatmetama galimybė ateityje svarstyti papildomų specialių nuostatų dėl atsakomybės nustatymą.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. DSSĮ pakeitimo projektu siūloma apibrėžti naują sąvoką „ekspozicija“. Šis terminas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka pateiktas Valstybinei lietuvių kalbos komisijai aprobuoti. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Terminologijos pakomisėje terminą numatoma svarstyti 2025 m. rugsėjo mėnesį.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštaruoja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės normoms.

DSSĮ pakeitimo projektu į nacionalinę teisę perkeliama Europos Sąjungos teisės akto – Direktyvos (ES) 2023/2668 – nuostatos, nurodytos prie šio aiškinamojo rašto pridėtoje atitikties lentelėje, esančioje ir Lietuvos narystės ES informacinėje sistemoje (LINESIS). DSSĮ pakeitimo projektas (priimtas įstatymas) notifikuotinas Europos Komisijai iki 2025 m. gruodžio 21 d.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus įstatymų projektais teikiamausi pasiūlymams, iki 2025 m. gruodžio 20 d.:

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras turės priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymo Nr. A1-184/V-546 „Dėl Darbo su asbestu nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą;

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras turės:

2.1. priimti Leidimo išdavimo tvarką;

2.2. pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 12 d. įsakymą Nr. A1-199 „Dėl Kompetencijos reikalavimų įmonėms, vykdančioms statinių, turinčių konstrukcijose asbesto, griovimo, jų konstrukcijų ar asbesto šalinimo darbus, aprašo tvirtinimo“;

2.3. priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymo Nr. A1-316 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą;

3. Valstybinė darbo inspekcija turės parengti ir vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius turės priimti:

3.1. Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2019 m. balandžio 23 d. įsakymo Nr. EV-116 „Dėl Darbų sustabdymo ir draudimo naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą;

3.2. Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2017 m. liepos 4 d. įsakymo Nr. EV-96 „Dėl Ūkio subjektų patikrinimų kontrolinių klausimynų, rinkos priežiūros klausimynų ir teminių ataskaitų patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Valstybinės darbo inspekcijos preliminariais skaičiavimais, įstatymų projektais teikiamiems pasiūlymams dėl Leidimo išdavimo įgyvendinti einamaisiais metais iš viso reikės skirti apie 28 tūkst. Eur (vienkartinės išlaidos, iš jų: 25 tūkst. Eur informacinėms sistemoms adaptuoti, 3000 Eur darbo vietai sukurti).

Atsižvelgiant į pastaraisiais metais išduodamų leidimų nugriauti, rekonstruoti statinį ar atlikti statinio kapitalinį remontą skaičių (nurodyta šio aiškinamojo rašto 1 punkte), numatoma per metus gauti iki 50 prašymų išduoti Leidimą. Remiantis tuo, skaičiuojama, kad Leidimų išdavimo ir susijusių procedūrų, įskaitant Leidimo išdavimo sąlygų laikymosi priežiūrą, vykdymas Valstybinei darbo inspekcijai sudarys papildomai 1 etato krūvį. Taigi, nuolatinės įstatymų projektais teikiamų pasiūlymų įgyvendinimo išlaidos (darbo užmokestis ir valstybinio socialinio draudimo įmokos) sudarys apie 34 tūkst. Eur per metus (arba 102 tūkst. Eur per 3 metus).

Nurodytą lėšų poreikį planuojama padengti iš Ministerijai atitinkamais metais skirtų valstybės biudžeto asignavimų atitinkamais biudžetiniais metais²⁸.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant įstatymų projektus, nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, – „darbų sauga“, „asbestas“, „statybos darbai“, „statinio statybos rangovas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

²⁸ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos strateginio veiklos plano priemonė 09-001-02-09-07 (TP) „Sudaryti sąlygas Valstybinės darbo inspekcijos veiklai“.